

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

28 юли 2016 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Приложно поле *ratione materiae* — Иск за връщане на недължимо платено — Неоснователно обогатяване — Вземане, произтичащо от връщането без основание на глоба за нарушаване на конкурентното право“

По дело C-102/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Fővárosi Ítéltábla (Апелативен съд Будапеща-столица, Унгария), с акт от 16 февруари 2015 г., постъпил в Съда на 2 март 2015 г., в рамките на производство по дело

Gazdasági Versenyhivatal

срещу

Siemens Aktiengesellschaft Österreich,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešič, председател на състава, С. Toader (докладчик), А. Rosas, А. Prechal и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: I. Illéssy, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание на 14 януари 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Gazdasági Versenyhivatal, от L. Bak, irodavezető (Jogi Iroda),
- за Siemens Aktiengesellschaft Österreich, от С. Bán и Á Papp, ügyvéd,
- за Унгария, от М. Z. Fehér, G. Koós и А. М. Pálffy, в качеството на представители,
- за германското правителство, от Т. Henze, J. Kemper и J. Mentgen, в качеството на представители,

* Език на производството: унгарски.

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от F. Varrone, avvocato dello Stato,

— за Европейската комисия, от A. Tokár и M. Wilderspin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание на 7 април 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).
- 2 Запитването е отправено в рамките на съдебен спор между Gazdasági Versenyhivatal (орган по конкуренцията, Унгария) и Siemens Aktiengesellschaft Österreich (наричано по-нататък „Siemens“), във връзка с предявения от първия срещу второто иск за връщане на недължимо платено, почиващ на неоснователно обогатяване.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 7 и 19 от Регламент № 44/2001 гласят:

„(7) Обхватът на настоящия регламент трябва да включва всички основни граждански и търговски дела с изключение на някои ясно определени дела.

[...]

(19) Трябва да се гарантира приемственост между [К]онвенция[та] [от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последващите конвенции за присъединяването към нея на новите държави членки] и настоящия регламент и за тази цел трябва да се установят преходни разпоредби. Същата нужда от приемственост се прилага и по отношение на тълкуването на [посочената] конвенция от Съда на [Европейския съюз], а [протоколът от 3 юни 1971 г. относно тълкуването от Съда на конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ С 204, 1975 г., стр. 28)] трябва също така да остане приложим спрямо висящи дела към момента на влизане в сила на настоящия регламент“.

- 4 Член 1, параграф 1 от този регламент определя приложното му поле *ratione materiae* по следния начин:

„Настоящият регламент се прилага по граждански и търговски дела, независимо от естеството на съда или правораздавателния орган. Той не обхваща, по-специално, данъчни, митнически или административни дела“.

5 Член 2, параграф 1 от посочения регламент гласи:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

6 Глава II, раздел 2 („Специална компетентност“), член 5 от същия регламент гласи:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

[...]

3. по дела относно гражданска отговорност *delict* или *quasi delict* — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

[...]“.

Унгарското право

Законът относно нелоялните практики

7 Член 83, параграф 5 от *Tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény* (Закон № LVII of 1996 г. за забрана на нелоялните търговски практики и ограничаване на конкуренцията), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Законът относно нелоялните практики“), предвижда:

„Ако решението на органа по конкуренцията, който е разгледал делото, нарушава правна норма и вследствие на това за страната възниква право на възстановяване на глобата от съответната страна, към подлежащата на възстановяване сума се прибавят лихвите в размер, равен на удвоения основен лихвен процент на централната банка за всеки ден“.

Гражданскопроцесуалният кодекс

8 Съгласно член 130, параграф 1, буква а) от Гражданския процесуален кодекс съдът отхвърля иска като недопустим, без да призовава страните, когато се установи, че компетентността на унгарските съдилища да разгледат спора е изключена със закон или международно споразумение.

9 Съгласно член 157/A, алинея 1, буква б) от Гражданския процесуален кодекс, когато няма основание молбата да се обяви за недопустима без призоваване на страните, поради мотивите, посочени в член 130, параграф 1, буква а), но също така не може да се установи компетентността на унгарските съдилища на каквото и да било друго основание, съдът прекратява производството, ако ищецът направи възражение за липса на компетентност.

Гражданският кодекс

10 По силата на член 301, параграф 1 от Закон №IV от 1959 г., установяващ Гражданския кодекс, при парично задължение — освен ако не е предвидено друго — длъжникът плаща лихва, считано от датата на неизпълнението си, в размер на основния лихвен процент на централната

банка, действащ към последния ден, предшестващ календарното полугодие, в което е настъпила забавата, когато става въпрос за дълг, който не се олихвява. Задължението за плащане на лихва възниква дори ако длъжникът посочи оправдание за забавата.

11 Съгласно член 339, параграф 1 от този кодекс всеки, който неправомерно причини вреди на друго лице, е длъжен да ги поправи. Той може да се освободи от отговорност, ако докаже, че е действал по начина, който по принцип се очаква при такива обстоятелства.

12 Член 361 от посочения кодекс гласи следното:

„(1) Всяко лице, което получи имуществена облага без правно основание, в ущърб на друго лице, е длъжно да върне посочената облага.

(2) Не е длъжно да върне облагата лицето, което е загубило същата преди предявяването на иска за възстановяване, освен ако това лице

a) е трябвало да знае за задължението за връщане и може да носи отговорност за отстраняването на обогатяването, или

b) се е обогатило по недобросъвестен начин.

[...]“.

13 Съгласно член 364 от същия кодекс по аналогия следва да се прилагат правилата за неоснователното обогатяване.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

14 Органът по конкуренцията налага на Siemens, дружество със седалище в Австрия, глоба в размер на 159 000 000 HUF (унгарски форинта) (приблизително 507 000 EUR) за нарушаване на разпоредбите в областта на конкурентното право. Siemens обжалва тази глоба пред унгарските административни съдилища. Все пак, тъй като жалбата пред съд няма суспензивно действие по унгарското право, дружеството плаща глобата.

15 Административният съд в първата инстанция намалява размера на глобата на 27 300 000 HUF (приблизително 87 000 EUR). Това решение е потвърдено от въззивната инстанция.

16 Въз основа на решението на въззивната инстанция на 31 октомври 2008 г. органът по конкуренцията връща на Siemens сумата 131 700 000 HUF (приблизително 420 000 EUR), представляваща разликата между първоначално определената от органа сума и тази, определена от административните съдилища в първоинстанционното и във въззивното производство. Органът плаща на Siemens, на основание член 83, параграф 5 от Закона относно нелоялните практики, също и сумата 52 016 230 HUF (приблизително 166 000 EUR), представляваща изтеклата лихва върху тази сума.

17 Органът по конкуренцията подава обаче касационна жалба срещу решението на въззивния административен съд, вследствие на което Kúria (Върховен съд, Унгария) постановява, че първоначално наложената глоба е обоснована. В резултат на това на 25 ноември 2011 г. Siemens възстановява на органа по конкуренцията сумата 131 700 000 HUF, отказвайки същевременно да възстанови сумата 52 016 230 HUF, представляваща платената от този орган лихва.

- 18 На 12 юли 2013 г. органът по конкуренцията сезира Fővárosi Törvényszék (Съд на Будапеща-столица, Унгария) с иск за връщане на недължимо платено, почиващ на неоснователно обогатяване по член 361, параграф 1 от Гражданския кодекс, с искане за възстановяване на сумата 52 016 230 HUF, ведно с мораторната лихва, считано от 2 ноември 2008 г. — първият работен ден след недължимото плащане на сумата 131 700 000 HUF на Siemens.
- 19 Органът иска от Siemens да му плати и сумата 29 183 277 HUF (приблизително 93 000 EUR), представляваща лихвата върху сумата 131 700 000 HUF за периода 2 ноември 2008 г. до 24 ноември 2011 г. — денят, предшестваш датата на възстановяване на последната сума на органа по конкуренцията, изтъквайки, че той има право на сумата за този период, след като първоначалното му решение се счита за законосъобразно ex tunc.
- 20 Пред Fővárosi Törvényszék (Съд на Будапеща-столица) органът по конкуренцията поддържа, че неоснователното обогатяване е квазиделикт, поради което в случая било приложимо специалното правило, предвидено в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.
- 21 От своя страна Siemens повдига възражение за липса на компетентност, като иска прекратяване на производството, изтъквайки, че член 5, параграф 3 от Регламент № 44/2001 не е приложим в случая и поради това съгласно член 2, параграф 1 от този регламент австрийските, а не унгарските съдилища били компетентни да разгледат главното производство.
- 22 След като Fővárosi Törvényszék (Съд на Будапеща-столица) уважава възражението за липса на компетентност с определение от 12 юни 2014 г., органът по конкуренцията подава жалба срещу това определение пред запитващата юрисдикция.
- 23 Запитващата юрисдикция отбелязва, че практиката на Съда, по-специално решение от 18 юли 2013 г., ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490), не дава ясни указания, позволяващи ѝ да се произнесе по въпроса дали унгарските юрисдикции разполагат със специална компетентност по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, за да разгледат съдебен спор като този в главното производство. Тя счита, че вземането, което органът по конкуренцията претендира от Siemens, не е договорно вземане. Напротив, тя счита, че прилагането на правилото за специалната компетентност, посочено в тази разпоредба, не може да бъде изключено.
- 24 В частност, посочената юрисдикция си задава въпроса дали принципът на автономното, но стриктно тълкуване, имащ превес, що се отнася до член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска прилагането на посоченото правило за специална компетентност по дело като това в главното производство, в което отговорността на ответника е основана изключително на неоснователното обогатяване, а не на наличието на вина или на друго основание за отговорност.
- 25 При тези условия Fővárosi Ítéltábla (Регионален апелативен съд Будапеща-столица) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Попада ли в областта на „квазиделиктната отговорност“ по смисъла на член 5, точка 3 от [Регламент № 44/2001] вземане на орган за защита на конкуренцията, произтичащо от възстановяването на глоба, наложена в производство за защита на конкуренцията, на страна със седалище в друга държава членка — в полза на който орган впоследствие възстановяването е обявено за необосновано — което той предявява срещу тази страна, за да получи обратно лихвите, платени от него в съответствие с предвиденото в закона в случай на възстановяване?“.

По преюдициалния въпрос

- 26 С въпроса си запитващата юрисдикция пита по същество дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в областта на квазиделиктната отговорност по смисъла на тази разпоредба попада искът за връщане на недължимо платено, почиващ на неоснователното обогатяване, с който органът по конкуренцията на държава членка иска да получи от страна на дружество, установено в друга държава членка, възстановяването на лихвите, платени на това дружество въз основа на решение на административните съдилища на първата държава членка за намаляване на наложената от този орган глоба, когато впоследствие върховният съд е отменил последното решение и възстановил първоначалната сума на тази глоба.
- 27 Като начало следва да се разгледа дали този иск попада в приложното поле *ratione materiae* на Регламент № 44/2001.
- 28 В това отношение следва да се припомни, че доколкото Регламент № 44/2001 заменя Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, изменена с последващите конвенции за присъединяването на новите държави членки към тази конвенция (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), направеното от Съда тълкуване на разпоредбите на тази конвенция важи и за тези на посочения регламент, когато разпоредбите на тези актове могат да се квалифицират като еквивалентни (решение от 14 ноември 2013 г., *Maletic*, C-478/12, EU:C:2013:735, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 29 Както следва от член 1, параграф 1 от Регламент № 44/2001, приложното му поле е, както и това на Брюкселската конвенция, ограничено до понятието „граждански и търговски дела“.
- 30 За да се гарантират в границите на възможното равни и еднакви права и задължения, произтичащи от Регламент № 44/2001 за държавите членки и за заинтересованите лица, понятието „граждански и търговски дела“ не следва да бъде тълкувано като обикновено препращане към вътрешното право на една или друга засегната държава. Това понятие следва да се разглежда като автономно понятие, което следва да се тълкува, от една страна, в зависимост от целите и от системата на посочения регламент, и от друга страна, в зависимост от основните принципи, които произтичат от съвкупността от националните правни системи (решение от 23 октомври 2014 г., *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, т. 24 и цитираната съдебна практика).
- 31 За да се установи дали дадено дело попада в приложното поле на посочения регламент, следва да се изяснят обстоятелствата, които характеризират естеството на правоотношенията между страните в спора или предмета на същия (вж. в този смисъл решения от 11 април 2013 г., *Sapir* и др., C-645/11, EU:C:2013:228, т. 32 и цитираната съдебна практика, както и от 12 септември 2013 г., *Sunico* и др., C-49/12, EU:C:2013:545, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 32 Така Съдът е приел, че макар и да е възможно някои спорове между органи на публичната власт и частноправни субекти да попадат в приложното поле на Регламент № 44/2001, това не се отнася за случаите, когато действията на органа на публична власт са свързани с упражняването на публична власт (вж. в този смисъл решения от 11 април 2013 г., *Sapir* и др., C-645/11, EU:C:2013:228, т. 33 и цитираната съдебна практика, и от 12 септември 2013 г., C-49/12, *Sunico* и др., C-49/12, EU:C:2013:545, т. 34).
- 33 За да се определи дали случаят по конкретно дело, като това в главното производство, е такъв, следва да се установи съществуващото правоотношение между страните в спора и да се изследват основанията и условията за упражняване на иска (вж. в този смисъл решения от

15 май 2003 г., *Préservatrice foncière TIARD*, C-266/01, EU:C:2003:282, т. 23, от 11 април 2013 г., *Sapir* и др., C-645/11, EU:C:2013:228, т. 34 и от 12 септември 2013 г., *Sunico* и др., C-49/12, EU:C:2013:545, т. 35).

- 34 В това отношение следва да се отбележи, че макар частните искиове, предявени с цел да се осигури спазване на конкурентното право, да попадат в приложното поле на Регламент № 44/2001 (вж. в този смисъл решения от 23 октомври 2014 г., *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, т. 28 и цитираната съдебна практика, и от 21 май 2015 г., *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 56), безспорно е, обратно, както отбелязва генералният адвокат в точка 34 от заключението си, че санкция, наложена от административен орган при упражняване на предоставените му от националното законодателство регулаторни правомощия, попада в обхвата на понятието „административни дела“, което е изключено от приложното поле на Регламент № 44/2001, съгласно член 1, параграф 1 от него. Това е валидно и когато става въпрос за глоба, наложена поради нарушаване на разпоредбите на националното право, забраняващи ограничаването на конкуренцията.
- 35 В настоящия случай, макар спорът в главното производство да не се отнася пряко до глобата, наложена на Siemens от органа по конкуренцията поради нарушаване на разпоредбите в областта на конкурентното право, по естеството си той е свързан с тази глоба и със спора за нейната законосъобразност, който противопоставя страните в главното производство. Всъщност вземанията, на които се позовава органът по конкуренцията в рамките на посочения спор, произтичат от обстоятелството, че глобата, първо, е била платена от Siemens, второ, е била частично възстановена от този орган след решението на административните съдилища в първоинстанционното и във въззивното производство за намаляване на размера ѝ, и накрая, е била отново платена изцяло от Siemens вследствие на решението на Kúria (Върховен съд) за възстановяване на първоначалния размер.
- 36 Що се отнася до вземането за лихва, която органът по конкуренцията е платил на Siemens в момента на частичното възстановяване на глобата, тоест на сумата 52 016 230 HUF, следва да се отбележи, както посочва генералният адвокат в точка 39 от заключението си, че то е възникнало автоматично при прилагането на член 83, параграф 5 от Закона относно нелоялните практики.
- 37 Всъщност изглежда, че съгласно унгарската административно-процесуална практика винаги, когато наложена от този орган глоба бъде отменена или намалена от административните съдилища, съответното предприятие получава лихва в приложение на член 83, параграф 5 от Закона относно нелоялните практики, която този орган цели впоследствие да си възстанови, в случай че глобата бъде впоследствие възстановена в първоначалния ѝ размер.
- 38 От това следва, че спорът в главното производство, в което органът по конкуренцията цели да получи от Siemens плащане на вземането, произтичащо от глоба, която той е наложил на това предприятие, попада в обхвата на административното право.
- 39 Обстоятелството, че органът по конкуренцията е подал жалба срещу Siemens пред унгарските граждански съдилища, не променя нищо в това отношение.
- 40 На това основание Съдът е постановил, че обстоятелството, че искът на ищеца, целящ възстановяване на разходи, произтичащи от акт на публична власт, е достатъчно, за да се приеме, че неговият иск е изключен от приложното поле на Брюкселската конвенция, какъвто и да е характерът на производството, с което разполага по националното право (вж. в този смисъл решение от 16 декември 1980 г., *Rüffer*, 814/79, EU:C:1980:291, т. 15).

- 41 Освен това и за разлика от делото, по което е постановено решение от 11 април 2013 г., Sapir и др. (C-645/11, EU:C:2013:228), в което е стоял въпросът за иск за връщане на недължимо надплатено поради грешка на административен орган, разглежданото в главното производство вземане не е било платено поради грешка на Siemens, а е възникнало по силата на закона, приложим към разглежданото в главното производство административно дело.
- 42 Оттук следва, че искът за връщане на недължимо платено като разглеждания в главното производство не попада в материалния обхват на Регламент № 44/2001.
- 43 С оглед на изложените по-горе съображения, на преюдициалния въпрос следва да се отговори, че иск за връщане на недължимо платено, почиващ на неоснователно обогатяване, като разглеждания в главното производство, който произтича от връщането на глоба, наложена в производство в областта на конкурентното право, не попада в понятието „граждански и търговски дела“ по смисъла на член 1 от Регламент № 44/2001.

По съдебните разноски

- 44 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Иск за връщане на недължимо платено, почиващ на неоснователно обогатяване, като разглеждания в главното производство, който произтича от връщането на глоба, наложена в производство в областта на конкурентното право, не попада в понятието „граждански и търговски дела“ по смисъла на член 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

Подписи